

Записник од Прва форумска сесија во рамките на Програмата „Регионални форуми во заедницата“ во Источен плански регион

Датум: 04.11-09.11.2020 г., **Место:** електронски прашалник, **Час:** /

Граѓани кои одговориле на прашалникот:

Учесниците на Првата форумска сесија се од 11 општини од Источниот плански регион и тоа: Штип, Берово, Винаца, Кочани, Зрновци, Карбинци, Пробиштип, Чешиново – Облешево, Пехчево, Делчево, Македонска Каменица. Вкупно 79 од кои: жени: 33 и Мажи: 46. Ранливи групи: 2 (2.5%) (Социјално исклучена група)

Модератор: Ѓорѓи Велковски, **Ко-модератор** Евица Николовски

Програма на електронска сесија (точки, според дневниот ред на дадената сесија):

1. Презентација на форумскиот процес
2. Избор на приоритетни области и подобласти
3. Идентификација и дефинирање на приоритетни регионални проблеми поврзани со **избраните области и подобласти**, со кои се соочува Источниот планскиот регион
4. Групирање на проблемите од приоритетните области и подобласти
5. Листа со препораки

Тек и содржина на сесијата

Клучни презентации, говори, дискусии и предлози од граѓаните (по точки од дневниот ред)

1. Презентација на форумскиот процес

Поради наглото проширување на COVID-19 пандемијата и големиот број на новозаразени во Источниот плански регион, беше донесена одлука Првата форумска сесија да се реализира со спроведување на електронски прашалник.

Како прв чекор беше изготвена листа со потенцијални учесници кои можат да дадат придонес во одредувањето на приоритетите на регионот, а потоа ЦРИПР, ко-модераторот и модераторот изготвија и дистрибуираа покана во која беше објаснет целокупниот форумски процес и неговите цели и резултати. На испитаниците им беше потенцирано дека треба да се врши избор на приоритетни области и подобласти од Програмата за развој на ИПР и да се идентификуваат проблемите во регионот за кои надворешен експерт ќе изготви соодветни концепт решенија, а Советот за развој на ИПР ќе даде оценка и насоки за нивно подобрување или евентуално елиминирање.

На учесниците во истражувањето им беше посочено дека активното учество во форумскиот процес е од особено значење заради решавање на проблемите и избор на квалитетни проекти со регионален карактер, обезбедена документација, решени имотно-правни работи, изводливост и сл.

Заради рамноправното и еквивалентно граѓанско учество при носењето одлуки беше нагласена и структурата на учесници на форумот.

Истражувањето го реализираше тимот на Центарот за развој на Источниот плански регион заедно со модераторот и ко-модераторот. Имено на 110 граѓани на e-mail им беше доставен прашалникот. При доставувањето на прашалникот се водеше грижа да бидат почитувани правилата за реализација на форумот пред се вкупниот број на учесници по општина, од сите чинители, не смее да надминува од 8-10 претставници. Потоа се внимаваше да се почитуваат и правилата како:

- Жените се претставени со најмалку 40% во испитувањето;
- Најмалку 20% од вклучените граѓани се млади;

Учесници на регионалните форуми (помеѓу 50 и 70 зависно од големината на регионот) ќе бидат:

- Членови на Советите на Центрите за развој на планските региони;
- Претседателите на Советите и советници од ЕЛС во планскиот регион;
- Бизнес заедницата во регионот, претставена преку стопанските комори;
- Здруженијата на граѓани;
- Претставници на урбани/месни заедници по општина;
- Заинтересирани граѓани;
- Најмногу 2 претставници од секоја од Единиците на локалната самоуправа од регионот.

Вреди да се напомене заинтересираноста од лицата кои го добија прашалникот, бидејќи 79 лица или 72% го одговорија. Еве ги карактеристиките на учесниците во истражувањето: 41,80% жени и 52,80% мажи.

Според возраста 13,90% - се на возраст од 18-30 години, 78,50% се на возраст од 30-60 години 7,60% се на возраст над 60 години.

Според етничка припадност најмногу лица се од Македонска националност 89,90%, 5,1% Власи, 2,5% Албанци, 1,3% Роми и 1,3% Турци.

Според занимањето имаме најмногу вработени во јавни институции – 53,20%, 24,10% во бизнис сектор, 7,60% во земјоделие и сточарство, 6,3% невработени, 5,10% вработени во граѓански сектор, 1,3% во државен сектор, 1,3% ученици/ студенти, 1,3% пензионери.

Само 2,5% од анкетираниите сметаат дека припаѓаат на социјално исклучена група.

2. Избор на приоритетни области и подобласти

Во делот на област која сметаат дека е приоритетна во рамките Источниот плански регион анкетираниите можеа да бираат меѓу следните 5 области:

1. Економски развиен регион, пошироко препознаен како атрактивен за инвестирање

2. Современо и квалитетно образование, здравство и социјални дејности во регионот
3. Сочувана и унапредена животна средина
4. Создадени услови за организирано и поврзано искористување на капацитетите за земјоделски и рурален развој
5. Источниот регион е туристичка дестинација позната по разновидната понуда на селективните видови на туризам

Ова е приоритизацијата од страна на анкетираниите на приоритетни области:

1. Современо и квалитетно образование, здравство и социјални дејности во регионот - 27
2. Економски развиен регион, пошироко препознаен како атрактивен за инвестирање - 25
3. Сочувана и унапредена животна средина - 13
4. Создадени услови за организирано и поврзано искористување на капацитетите за земјоделски и рурален развој - 15
5. Источниот регион е туристичка дестинација позната по разновидната понуда на селективните видови на туризам - 14

Што се однесува до подобласти, ова е изборот на анкетираниите:

Подобластите во областа: Економски развиен регион, пошироко препознаен како атрактивен за инвестирање

1. Искористување на расположливите ресурси и конкурентски предности за привлекување на инвеститори во регионот - 12
2. Развој на претприемништвото и на малиот бизнис во регионот - 12
3. Транспорт, комуникации и просторно планирање - 3
4. Поттикнување на развојот на подрачјата со специфични развојни потреби - 8

Подобласти во областа: Современо и квалитетно образование, здравство и социјални дејности во регионот

1. Подобрување на просторните услови и опременоста на училиштата во регионот - 11
2. Подобрување на условите во здравствените установи во регионот - 12
3. Подобра социјална инклузија на сите ранливи категории население - 15

Подобласти во областа: Сочувана и унапредена животна средина

1. Регионално управување со комуналниот цврст отпад - 4
2. Заштита на водните ресурси - 4
3. Одржливо користење на енергијата - 3
4. Климатски промени и заштита на биодиверзитетот - 4

Подобласти во областа: Создадени услови за организирано и поврзано искористување на капацитетите за земјоделски и рурален развој

1. Создавање на инфраструктурни и други поврзани услови за земјоделски и рурален развој на регионот - 8
2. Подобрување на капацитетите во земјоделството и промоција на земјоделството и руралниот развој - 7

Подобласти во областа: Источниот регион е туристичка дестинација позната по разновидната понуда на селективните видови на туризам

1. Развој на селективни видови на туризам (планински, рурален, културен и спа туризам) - 11
2. Зајакнување на институционалните и човечки капацитетите за развој во туристичкиот сектор - 5

Имајќи ги во предвид правилата за реализација на регионалните форуми треба да се направи избор на две области и по две подобласти од секој од нив.

3. Идентификација и дефинирање на приоритетни регионални проблеми поврзани со избраните области и подобласти, со кои се соочува Источниот плански регион

Имајќи ги во предвид правилата за реализација на регионалните форуми, треба да се направи избор на две области и по две подобласти од секој од нив. Ова се областите со најмногу гласови и подобластите со најмногу гласови. Еве го изборот:

1. Современо и квалитетно образование, здравство и социјални дејности во регионот

1. Подобра социјална инклузија на сите ранливи категории население
2. Подобрување на условите во здравствените установи во регионот

2. Економски развиен регион, пошироко препознаен како атрактивен за инвестирање

1. Искористување на расположливите ресурси и конкурентски предности за привлекување на инвеститори во регионот
2. Развој на претприемништвото и на малиот бизнис во регионот

Ова се проблемите кои беа наведени во прашалците во областите кои беа избрани како приоритетни.

Во областа **Современо и квалитетно образование, здравство и социјални дејности во регионот**

1. Лица со посебни потреби. www.bravuracooperativa.org.mk
2. Непостоење на услови за инклузијата на учениците со ПОП во училиштата, немање на еднакви можности и услови за сите ученици вклучени во образованието, проблеми во инфраструктурата и условите во училиштата. Постојат низа проблеми со социјално ранливите категории, старите лица, лицата со ПОП. - Во тек е изработка на Социјален план на Општина Штип, Изработена Стратегија за ЛЕР, Програма за социјална, детска и здравствена заштита, Програма за ЛЕР.
3. Превоз на ученици, доопремување на училиштата. - Непотпишување на договори од страна на економските оператори.
4. Дотраеност на кровната конструкција, азбестни табли и опременост на работилниците и дворот во ДСУ Искра. - Училиштето ја има целата документација. Под услов да се добие проектот може веднаш да се започне со градба.
5. Недоволна здравствена услуга, лоши болнички услови.
6. Развој на социјални и рехабилитациони услуги за лицата со посебни потреби.
7. Стари и дотраени училишни згради, на кои им е неопходна санација – Кочани.- ОУ „Св. Кирил и Методиј“ - Кочани има целосна проектна документација со целосна предмер прасметка за замена на дотраениот кров во Централното училиште (проблемот со кровот во централното училиште е најголемиот приоритет во моментот во училиштето), проектна документација за изработка на Енергетски ефикасна фасада (овој проект е втор приоритет на училиштето кој е неопходно да се реализира), Проектна документација за целосна замена на електричната и водоводната инсталација во централното училиште, Проектна

документација за обновување и реконструкција на училишните простории, Проектна документација за изградба на паркинг простор во склоп на училишниот двор.

8. Потреба од реновирање, санирање на објекти.
9. Континуирана одржливост на постоечките објекти, следење на современите стандарди на образование, барања и еколошки стандарди. - Изготвена проектна документација на ниво на општина Штип.
10. Дигитално образование - немање на технички услови, стари енергетски неефикасни училишта, греење на нафта која ја загадува околината – Делчево – Има проектна документација и техничка документација.
11. Подобрување на условите за работа во училиштата со ставање на фасада за топлотна изолација.
12. Недоволна опременост на училиштата со ИКТ опрема, со наставно образовни средства, нов намештај, шкафови, клупи, катедри за кабинетска настава. – Проектна документација за реконструкција на тоалети има.
13. Немање на стручни кадри во здравството и технички неспремни здравствени установи.
14. Немање на капацитети за сместување на жртви на семејно насилство или бездомни лица. – Нема документација.
15. Недоволно практично знаење и показни алатки кај наставниот кадар применет во наставниот процес во средното образование, недоволна примена на практична и теоретска настава во средното образование, недоволно знаење при примена на тестирање на знаењето. - Документи за регионален и локален развој, дефинирани приоритетни развојни потреби од инфраструктурни и едукативни проекти.
16. Социјалната инклузија на сите ранливи категории на граѓани, посебно од руралните средини.
17. Недоволно развиено здравство и образование.
18. Болниците не работат, во некои места нема канализација и вода, на некои улички потребно е асфалтирање.
19. Социјална исклученост на пазарот на труд, стареење на населението и потреби за грижа на истото. – Проектна документација.
20. Јавна чистота.
21. Недостаток на паркови и зеленило.
22. Немање на соодветно опремени здравствени домови.
23. Лоши услови и услуги.
24. Нехигиенски услови во здравствените установи. Немање услови за нормално функционирање на лицата со посебни потреби.

Во областа **Економски развиен регион, пошироко препознаен како атрактивен за инвестирање**

1. Недоволна поддршка на малите и средни бизниси од држава; слаба стручна подготвеност на работниот кадар; - постојна законска регулатива; плански документи и листа на приоритетни документи
2. Во делот на инфраструктурата и економски развој сметам дека на нашата општина како приоритет и е потребен нов современ градски зелен пазар. – ДЕЛЧЕВО
3. Приоритет за нашата Општина - Делчево е изградба на современ градски пазар на избраната локација заради подобрани услуги, како и поголема безбедност на граѓаните во самата општина.
4. Изградба на современ градски пазар – Делчево. (X 3 одговори)
5. Неразвиена инфраструктура. - УП за индустриски зони, техничка документација за изградба на улици, водоводи, канализации, пречистителни станици, атмосферски канализации.
6. Пристапниот влезен пат во општина Карбинци од регионалниот пат Штип-Кочани, од место Долни Балван до Таринци е во многу лоша состојба и не дозволува забрзан развој на општина Карбинци. – Има проектна документација.
7. Отворен и затворен базен.
8. Развој на претприемништвото и на малиот бизнис во регионот.
9. Подобрување на економијата.
10. Најголемиот број млади лица својата иднина ја гледаат во вработување во администрација, а многу малку како претприемачи или сопственици во стопански активности. - Ако се бара можности, да се отвори страната на ФИТР, каде се објавуваат повици за користење неповратни средства за старт-ап компании и за МСП. Понатаму, страницата на МЗШВ, преку АФПЗР годишно објавува повици за финансиска поддршка на млади земјоделци или жени претприемачи.
11. Инфраструктура.
12. Брз и поволен пристап до финансирање.
13. Развој на претприемништвото во Источниот регион
14. Нови инвестиции.
15. Мали инвестиции, слаба промоција.
16. Непостоење на локални планови за развој и поддршка на малите бизниси и привлекување на инвеститори.
17. Населените места (подрачјата со специфични развојни потреби) немаат изградена комунална инфраструктура (патишта, водоводи, канализациони системи). - Основни проекти за пристапни патишта: врска со Р2431 (Р601) село Црвулево, село Руљак-село Припечани; врска со Р2431 (Р601)-село Ебеплија; Населено Место Кучица: Уредување и стабилизирање на речното корито, Улици со мост на влезот во селото и Фекална канализација со пречистителна станица; Фекални канализации со пречистителна станица за населените места: Прналија, Калаузлија, Оџалија, Црвулево и Горни Балван; Регионален водоводен систем Плачковица за водоснабдување на населените места покрај Регионалниот пат

P2431 (P601): Вртешка со викенд наслеба Вртешка, Прналија, Кучица, Ебеплија, Кепекчелија, Калаузлија до Археолошки локалитет Баргала.

4. Групирање на проблемите од приоритетните области и подобласти

Анкетираниите откако ќе извршеа избор на област и подобласти имаа можност да наведат проблеми во истите, а за секој од проблемите имаа можност да наведат дали има подготвени/достапни документи.

Во областа **1. Современо и квалитетно образование, здравство и социјални дејности во регионот**, најчесто детектираните проблеми од страна на анкетираниите се:

1. Стари и дотраени училишни згради;
2. Подобрување на инклузијата во образованието за лицата со ПОП (посебни образовни потреби)
3. Недоволно опремени здравствени домови и болници и недостаток на стручни кадри во истите.
4. Неадекватна - лоша социјална инклузија на ранливите категории.
5. Недоволна / лоша опременост на училиштата со ИКТ опрема и лоши технички услови за дигитално образование.

Во областа **2. Економски развиен регион, пошироко препознаен како атрактивен за инвестирање**, ова се најчесто детектираните проблеми од страна на анкетираниите:

1. Изградба на современ градски пазар во општина Делчево
2. Поддршка и развој на претприемништвото и малиот бизнис во Источниот регион
3. Неразвиена инфраструктура
4. Привлекување на нови инвестиции и инвеститори

5. Заклучоци и препораки

Во продолжение се наброени препораките кои беа наброени како проблеми во прашалникот за другите области и подобласти.

1. Недоволна достапност на вода, струја; - слаба и недоволна достапност од финансиски средства потребни за дополнителен развој на инвестиции со цел зголемување на обем на производство, овозможување на техничка опрема за развој на нови видови на производи и пакување. недостаток од урбани планови во рурални места кои оневозможуваат нови инвестиции и користење на достапни фондови.
3. Општината нема Програма за енергетска ефикасност (Согласно Закон е задолжително) – Чешиново – Облешево.
4. Дури и малите локални самоуправи, многу малку прават за подобрување на сознанијата на локалното население за можноста од стекнување вонредни

- приходи од неземјоделска активност (собирање шумски плодови - треба лиценца, продажба на финални производи - треба регистрирање дејност).
5. Руиниран и нефункционален колекторски систем за трансфер на отпадни води покрај река Брегалница поставен долж урбано градско подрачје, недоволна покриеност на патна инфраструктура во руралните места, присуство на расфрлан смет во урбаните населби.
 6. Изградба на зелен пазар за пласман на регионални земјоделски производи.
 7. Слаба и неизградена инфраструктура (системи за наводнување, локални патишта, откупни центри).
 8. Бројни капацитети и предуслови за развој на руралниот туризам стојат неискористени. Недостасуваат пилот проекти и работа на терен. Поттикнување на мали фирми и физички лица, невладини организации кои имаат опит и желба да работат на ова поле. Потребни се сеопфатни активности за дефинирање на туристички производи кои подоцна би биле промовирани. Не е доволно да се каже имаме природно и културно богатство. Потребно е дефинирање на конкретни производи: кој каде што колку со кој, по која цена и друга логистика.
 9. Пат до селото Луботен за развој на рурален развој. Од страна на Суитлакот се скратува патот за повеќе од 10 км. За жителите на ова населено место од исклучителна важност е комуникацијата со градот и за подобар развој на земјоделството и руралниот развој.
 10. Немање на зелен пазар за пласман на производите.
 11. Недоволни инвестиции во руралните средини.
 12. Патна инфраструктура до рибникот, бавната постапка за урбанизација во населено место – Веница.
 13. Бирократија.
 14. Подобрено искористување на земјоделските капацитети.
 15. Подобрено капацитетите во земјоделството и промоција на земјоделството и руралниот развој.
 16. Создавање на инфраструктурни и други поврзани услови за земјоделски и рурален развој на регионот.
 17. Нема гарантиран откуп.
 18. Нерегулиран пласман на земјоделските производи. Голем потенцијал за преработка на земјоделските органски производи но нема гарантиран откуп.
 19. Недостапни и непознати за пошироката јавност (потенцијални туристи) природни и културни знаменитости; Мал број на ноќевања, односно временски мало задржување на туристите.
 20. Недоволна промоција; недоволна комплетирана понуда.
 21. Отварање на нов објект на Локален Археолошки, Етнолошки музеј и палеонтолошки музеј на град Делчево.
 22. Недостиг на комунална инфраструктура на туристичките дестинации (канализација, водовод, патишта), недостиг на содржини кои ќе ги задржат туристите повеќе од 2 дена (велосипедски и пешачки патеки, содржини за деца,

- излетнички места и др.) и нивна промоција, подготовка на повеќедневни туристички пакети во регионот...
23. Недоволна едуцираност за искористување на потенцијалот на источниот регион, слаба промоција.
 24. Зајакнување на институционалните и човечки капацитетите за развој во туристичкиот сектор.
 25. Развој на планински туризам.
 26. Недоволно развиена туристичка инфраструктура и промоција на регионот.
 27. Запуштени капацитети за развој на бањски туризам, непознавање на стандарди за давање услуги за сместување во селските средини, мал број туристички водичи, целосно отсуство на заштитени традиционални јадења кои може да станат дел од понуда за гастрономски туризам, непостоење стратегија за регионална туристичка понуда (со соседни региони од државата и надвор).
 28. Недоволна инфраструктура и сигнализација.
 29. Развивање на економијата во Источен Планински Регион.
 30. Неразвиен планински туризам.
 31. Нема селекција на отпадот ниту пак има селектирани контејнери, треба да се донесе закон за секоја куќа да направи биоразградлив базен и истото губриво да не се фрла, да се зголеми корелацијата со фирмите за рециклирање и ѓубрето итн.
 32. Неконтролирано исфрлање на отпадот од страна на граѓаните, покрај патиштата и водотеците. Несоодветно подготвени локации за одлагање отпадот од страна на Јавно Комуналните претпријатија.
 33. Намалениот број на ученици.
 34. Заштита на водните ресурси, изградба на нови, реконструкција и рехабилитација на канализациони системи за заштита на водните реципиенти и река Брегалница.
 35. Подобрување на инфраструктурата.
 36. Управувањето со отпадот е на ниско ниво.
 37. Нема ниту еден преработувачки капацитет кој ќе врши откуп на земјоделски култури - пред се на овошни култури.
 38. Потребно е да се влијае кон поголема одговорност за животната средина.
 39. Исфрлање на отпади на дестинации кои не се наменети за таква употреба.
 40. Нерационално трошење на водените ресурси особено воден биланс за користење за наводнување на земјоделски површини. Неконтролирана сеча на шумските површини со што се зголемува ерозивноста и неповолни ефекти од климатски промени.
 41. Чиста животна средина, паркинг простор на жителите во централното градско подрачје.

Прилози:

- Покана и дневен ред, Листа на учесници – општ список, Листа на учесници по работни маси
- Фотографии

Република Северна Македонија
**Министерство за
локална самоуправа**

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

**Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC**

Изјави за медиуми (линкови, објави и сл.)

**Записничар:
Ѓорѓи Велковски
Модератор**

Прилози - Табела согласно активности по сесија

Табела 1.1. Приоритетни области (сесија 1)

Р. бр.	Област	Предложено од	Рангиран / избран	Забелешка
1	Современо и квалитетно образование, здравство и социјални дејности во регионот	27	1	
2	Економски развиен регион, пошироко препознаен како атрактивен за инвестирање	25	2	
3	Создадени услови за организирано и поврзано искористување на капацитетите за земјоделски и рурален развој	15	3	
4	Источниот регион е туристичка дестинација позната по разновидната понуда на селективните видови на туризам	14	4	
5	Сочувана и унапредена животна средина	13	5	

Табела 1.2. Идентификувани клучни проблеми и препораки од првата форумска сесија (сесија1)

Дефиниран проблем	Препорака за решавање-предлог идеја	Препорачано од/до	Забелешка

Табела 2.2. Презентирани концепти и препораки од втората форумска сесија (сесија 2)

Препорака -предлог идеја/концепт	Препорака за подобрување	Забелешка

Табела 3.2. Одлуки од форумот на втората форумска сесија

Р. бр.	Наслов на концептот	Носител/Партнер	Буџет (МКД)	Број на поени	Ранг број	Забелешка
1						
2						
3						
4						
5						
6						